

"Come dire..."

Mé a l sò benéssum d èser un bruntlàn, una tòdna, un scòcia-quajón, mo dnanz a zèrti còs *siano pure esse di non vitale importanza*, a mé am vén só la fòtta!

Pr esànpi: as sént a dscàrrer di puléttic, di sienziè, di leterè e tòtt, mo pròpi tòtt, a un zèrt pònt i t pògen lé in mèz ala frès un "come dire...". Mo carà d un ignurànt, s't an sè brìsa "come dire", stà zétt che t fè miàura figùra! L'é ónna ed càli espresiàn che ògni tant àl vénnen fòra e la zànt i cràdden - adruvandi - ed parair pió istrué, pió fèn. V arcurdèv, pr esànpi, "nella misura in cui..." e l atualéssum "piuttosto che..." par dîr un quèl o un èter.

Pòvr itagliàn! V arcurdèv cus'ai èra scrétt in vatta alla téssra dla *Dante Alighieri*, qualla che tòtt i àn i s ublighèven a cunprèr in prinzéppi dla scòla?

"Mostrò ciò che potea la nostra lingua"

Cûg e paciûg

Tànp indrì ai ò cuntè dal mî incànter con Joe Bastianich, ch'i dîsen ch'al séppa un cûg famàus in tòtt al mànn. L à da èser pròpi acsé parché dâpp a l ò véstt in paracci tràsmisiàn in dóvv al dèva al sò giudézzi só i magnèr preparè da di cûg zûven. Ècco: al magnèr! L é un quèl preziaùs par tirèr inànz, prezis ala benzérina pr àl màchin, mo a mé am pèr che in sti ûltum àn as i séppa dè tròpa inpurtanza. A m spièg méi. Arì ed sicûr fât chès che in tivù, a tòtti àli àur dal dé e dla nòt e int una móccia ed canèl ai é dla zànt ch'i armàsden con dâl pgnât e di tegâm, di cûg ch'i pastròcen par tirèr fora magàra un tucén con cuntàuren ed socuanti fòï ed meansocòsa pugè int al mèz d un piât grandéssum, con una sbrufadénna ed ràmmel o un quèl ch'as i arvìsa... La *nouvelle cousine!* Bèla ròba, che par mé - par esperiànza fâta *mio malgrado* - l'é una tumlè creè par di cardinzón ch'i s fan infnucèr solamànt par psair dîr d èser stè a dsnèr int al tèl lochèl...

Mo turnàn pûr indrì: incû int i car-

tlón publizitèri o int i furgón ai è dâl fotografì ed cûg famùs, ch'i t guèrden cum s'i fòssen di 007, con in man un misclén invèzi che la pistàlla. Pò t ai vadd in tv a tratèr mèl di ragàz ch'i an zarchè ed fèr al sò méi preparànd una taurta ch'la n à brìsa utgnó l'apruvaziàn dal *chef*. Al pòl anc capità ed vadder in aziàn una brighè ed cûg int la cusénna d un famàus ristorànt, lé ch'i litìghen, ch'i dan di ûrden cunpâgna s'i fòssen di marinèr in vatta a una nèv da batâgla.

Mé, sinzeramànt, a n sò brìsa spieghèrum tòtta sta pasiàn, brìsa pr al magnèr in sé, mo pr al "fèr" da magnèr. Fòrsi l é al sagnn di ténp e quelcón l é drì a fères da capîr che - ala fèn d incòsa - véstt che i quì in generèl i van sànpèr pîz, l inpurtànt l é arivèr d àura ed méttèr quèl sàtta ai dént, stand però aténti - l'é una nutézzia frassca - d an magnèr dla chèren ràssa e di insachè, mo sàul dla ròba ch'la sèva ed pòc e dla gran sgarbâza péinna ed *grittoganici*, cum al dîs al Sgnèr Pirén.

E la murtadèla? L'è un vlaggn, mo... che blazza fères avelenèr...

E tersuà a làur sgnàuri.

F. C.

I ûltum arivè...

Da un pòc ed tànp, int la nòstra *Arena del Navile* a sàn drì a fèr al bâl dal sgarbàmber. Avàn spustè indrì al pelsènic par avair pió sît pr al pòbblic e avàn bucé zâ socuanti barâc *oramai fatiscenti*. Pròpi sàtta al bató d ónna ed quasti, ai é saltè fòra una bèla famiòla ed rézz purzlén apanna nèd, mo la mamà, inspuré da tòtt cl armàsdd, l'é scapè ví. Gnìnte pòra: l'Anna l'à purtè tòtta la nidìe ala LIPU in dóvv i i daràn al sò lât par pò dèri la malla quand al srà al sò mumänt.

F. C.

Pr arcurdèr Giuliano Piazza

L'ùltma vòlta ch'a s sàn catè insàmm al fò una ciòpa d àn indrì, al Festival di Cantastòri ed Sant Arcànzèl ed Rumâgna. Che bèla scuèdra ch'ai èren! Àultr a Zugiàn (e a mé e Antòni) ai èra la Dina Boldrini con sò fiòl Gianni Molinari, la Lisetta Luchini vgnó dala Tuschèna, Franco Trincalè, al sizigliàn-milanais e la Dèdi, la presidentassa dl'Asociaziàn di cantastòri e fiòla ed Lorenzo De Antiquis, gran cantastòri rumagnòl. E pò ai èra anc di èter vgnó dala Lunbardì e dal Vènet.

Zugiàn al s esibèva in scuèdra con la Dina e sò fiòl e srand i ûc' am parèva ed sénter sò pèder Marino, che con la Dina e Adèlmo Buldrén al s catè spass int àl piáz e i marchè dla Pruvénzia. Mé, che cantastòri a n sàn brìsa, a sguazèva e ai èra urgugliàus d èser lé con làur, quèsi ón ed làur.

Zugiàn l éra brèv e mudèst e tòtt i àn al stanpèva al sò lunèri ràss, mitandi dānter àl paròl d una quèlca mî canzunatta in dialàtt, insàmm ai cunsèi par la sàmmna, àl lón e ví acsé. Al fò anc mässter dal còr "I amìg ed Quinto" dl'Asociaziàn Culturèl Dialetèl "L Archiginèsi".

Adès, l é insàmm a cla beléssima scuèdra d incantabéss ch'i én andè a fèr trabb là só prèmma ed ló: sò pèder Marino, Bòbi, Carlén, Luränz De Antiquis, Adèlmo Buldrén...

F. C.

L'antèna

La ragazòla la s'invie só par la schèla ch'la cunduśèva al'antèna, l'avré pian pian la pôrta e l'andé dānter ala stanza segrèta. Là incòsa l'èra vèc' e inspulvrazè: una librarî tarulé péinna ed lîber inzalé, una tumèna dal mòl sfundè e socuànt bavóll dśgrustè, che àl s'au man cinènni i n arivèven brîsa d'aura d'avrîr. Int la gran cà adèsa ai stèva divèrsi famai, che al dāpp-guèra l'avèva purtè là dal situaziàn pió difarānti, mo in cla stanzièna là só, atais al zîl, ai èra vanzè i quî di padrón, che adèsa i stèven in zitè. Inciòn di pisunént l'èra mâi andè fén là só, la pôrta l'èra asrè con un lucàtt ruznānt; solamānt lî, un dé, la s'èra adè ch'an tgnèva pió par vî dla rózzen, e acsè l'antèna l'èra dvintè al sô rifógg'. L'avèva tachè a sfujèr chi lîber quand la n'èra gnanc bôna ed lèzer, incuriusé dai dśeggn vèg d'òmen e bìsti, ed nèv e mâchin, ed piant e fiûr. E l'avèva tuchè di usvéi misteriûs, ch'la n'arivèva brîsa d'aura d'imazinèr a còsa i s'psèssen sarvîr. L'èra dimónndi ch'la n'andèva là só, adèsa l'andèva a scòla e la n'avèva brîsa tānp. La s'guardé d'atāuren e, con quall ch'l'avèva inparè a scòla, l'arcgnusé socuànt ed chi usvéi, una vòlta misteriûs: un microscòpi, un canucèl, un mapamānnd. Di èter, invèzi, i seguitènn a èser scgnusó. L'èra anc in grèd ed lèzer i tétol in vatta al cùst di lîber; la pruvé anc ed lèzer quall ch'ai èra dānter, mo l'èra tròp difézzil.

La curiosità la la spinzè a turnèr sānper pió spass e a cuntrulèr tótt i cantón dla stanza. Un dé l'arivé d'aura d'avrîr un gran bavóll ed laggn, col bulàtt d'utān inigré dal tānp, e a tirèr fòra quall ch'ai èra dānter. La mité in fila, in vatta al pavimānt: un elmàtt ruznānt, una māsca antigās, una burācia e socuanti gamèl d'alumènni. E pò un pacàtt ed vèci fotografî con di òmen in divîsa. I parèven aligher, chi zūven, con di môd ed fèr sburdilón. Dèdrî dal fotografî, scrètt con na caligrafî cèra e prezîsa, ai èra di nómm ed sît che lì la n'avèva mâi sintó, e dāl dèt: 1916 – 17 – 18 . Ónna, in particolèr, la i piāsè dimónndi: ai èra un bèl zāuven, quèsi un ragāz, ch'al la guardèva spavèd, urgliūus int la sô bèla divîsa, una

man in vatta ala spèda, cl'èter brāz pu gè in vatta a un tavlén ed vénc.

L'avèva bèle esaminè incòsa, fòra che una scatlèna ed lâta, asrè a cèv. Con l'ajût d'un cazavîd e d'un martèl l'arivé d'aura d'avrîrel: dānter ai èra un pacàtt ed létter, lighè con na lâza. Àli èren scrètti tótti con la stassa caligrafî, rutānnda e urdinè, e àli èren firmè: *Marina*.

Adèsa l'avèva un mutív par turnèr là só tótt i dé: l'avèva da mèttir imsamm, con l'ajût dāl chèrt, dla rôba ch'l'avèva catè e dla sô fantaśî, la vétta dl'òmen dla fotografî.

La dmandé nutèzzi, in famajja e a scòla, ed cla guèra luntèna, lî ch'la n's arcurdèva gnanc qualla ch'l'èra apanna finé, mo che a lî la i parèva tant distante. E la vgné a savair di lóng mîs pasè int àl trincèi, dal fradd, dal sói, dla fām, dal gās, dal fil spinè, di asèlt con la bajunatta, ed tótt quall che chi zūven i avèven tgnó pasèr. Tótt i dé la lizèva ónna o dāu ed cal létter che la Marîna la scrivèva a Bèrto, in dóvv la cuntèva dla sô vétta e la i dmandèva nutèzzi dla sô. Ogni léttra la finèva con dāl frès apasiunè, dāl prumàs d'amāur etèren e con la speranza ed psair prèst turnèr insamm.

La ragazòla la fé chès ala gran difarānza stra la vétta dla Marîna, ch'la i parèva acsè superfizièl e sanza pinsîr, e qualla, terèbbil, ch'l'imazinèva ch'la fòss la realtà ed Bèrto. Da una léttra a cl'ètra la zarchèva d'indvinèr qualla ch'la fòss stè l'arspòsta e la s'imazinèva Bèrto, int i mumént d'arpòs, lèzer e pò turnèr a lèzer cāl létter, e zighèr, e insugnères ed psair prèst turnèr a brazèr al sô amāur.

Pò, guardānd àl dèt, la capé che àl létter àl tachèven a fères pió cèri, fòrsi parché brîsa tótti àli èren arivè a destinaziàn, o fòrsi lî l'avèva tachè a scrîvri manc. Àl descriziàn dla Marîna àli andèven d'lóng: i viāz (Rāmma, Fiurānza), àl vacānz (Rémmin, Chianciāno), mo an i èra pió àl frès apasiunè dāl prèmmi létter. Fén a ché la n'arivé al'últma bóssta dal pacàtt:

*"Alberto caro,
già da un po' di tempo avrei dovuto prepararti a ricevere la notizia che ora ti darò, ma ti confesso che me ne è sempre mancato il coraggio. Ritieniti libero dalla promessa che mi facesti, come io mi ritengo libera dalla mia*

Ho già fatto recapitare a tua madre l'anello e gli altri regali, e so che ne è stata molto addolorata.

Spero che la lontananza aiuti anche te a dimenticare, perché l'amore, quando non è continuamente alimentato, langue e si spegne. Mi sposerò questa primavera; il mio sposo, che ho conosciuto l'estate scorsa alle terme, è di Firenze, e là mi trasferirò dopo il matrimonio.

Scusami ancora. Marina"

Clasîra la ragazòla la dmandé a sô pèder nutèzzi di *sgnāuri*.

- Dāpp ch'l'è môrt sô pèder, adèsa l'è al sgnèr Bèrto al padrān ed sta gran vèlla. Ló adèsa al stà in zitè con la mujèr e i fiû, e l'è stè ló a dères st apartamānt, dāpp ch'avān pèrs la cà pr i bunbardamént. A psān stèr qué fén ch'a n'catān un'ètra cà, e al n'ā mâi vló gnîta ed pisān...

In cla cà, la ragazòla e la sô famajja, i i stènn òt àn, dal 46 al 54. Lé la ragazòla la pasè la sô infanzia spensierè e la s'preparé a afruntèr la vétta. La pôrta dl'antèna, là só atais al zîl, la vanzè asrè par sānper, e i segrèt d'un òmen bān e generāus i armagnènn custudé in dóvv ló al li avèva lasè, luntān dala sô nòva vétta.

La Nócchia d Bastèl

Librarî bulgnaîsa

Luigi Lepri Daniele Vitali

Poeti petroniani del Duemila

Poesie in dialetto bolognese
con versione italiana

Luciano Atti
Anna Bastelli
Giorgio Campi
Angelo Capurini
Fausto Carpani
Romano Danicelli
Elio Evangelisti
Quinto Ferrari
Teresa Grandi
Cesare Malservizi
Mario Mandrolli
Gastano Marchetti
Claudio Mazzanti
Mirella Musiani
Adriana Pallotti
Gianni Pallotti
Ruggiero Passarini
Luigi Raggani
Odette Righi
Silvano Rocca
Stefano Rovinetti Brazzi
Sandro Sermenghi
Roberto Serra
Gastone Vandelli
Aldina Vammi

📖 Pendragon

Che bèla idè ch'i an avó Luigi Lepri (Gigén Lîvra) e Daniele Vitali a curèr sta antologî! Al prèmm ch'l'avé sta pensè al fò *Luigi Longhi*, poèta e scritāur dialetèl, che dal 1943 al stanpé "Poeti petroniani del novecento", un'antologî d'una quindgèna d'autùr. E mé ai azònt sta

cunsideraziàn: ai vòls veramänt un'anma da poëta par pinsèr ed stanpèr un liber ed sta fâta int un mumänt terëbbil cme l'ân 1943! Mo mé a pàns anc che - fòrsi - la dezišiàn la fó ciapè ai 25 ed lói, quand la mažaur pèrt di itagliàn i pinsénn che la guèra la fòss finé...

Dal 1962 al fó *Fernando Panigoni*, anca ló poëta (àli én sò àl paròl dla canta "La râza bulgnaisa") a publichèr un'ètra ediziàn intitolè, anc quassta, "Poeti petroniani del novecento", con 22 autùr.

Dâpp a pió d una zincuanténna d ân, Gigén e Dagnèl i an pensè dânc a tirèr d lóng con sta tradiziàn, e alâura ècco "Poeti petroniani del duemila" e mé a m parmàtt ed dîr che al materièl ch'i an vló mètter in st'últma ediziàn, al n à gnént, mo pròpi gnént da invidièr a càl prèmmi dâu. Anzi: la *Musa petroniana* l'à ancâura dimónndi cartócc' int al sò stiòp e anc la mîra la n i fà brîsa difèt.

A st pònt che qué as avänza d asptèr un'ètra zincuanténna d ân par la pròxima ediziàn, sänper che stramèz ai nûster anvûd a in séppa un quèlc d ón ch'l'èva dl'óssta pr inparèr al noster dialàtt...

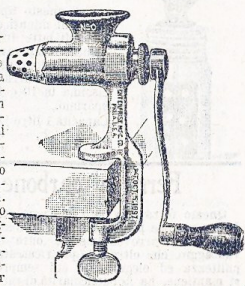
F. C.

La reclàm d una vòlta

La prima digestione si fa in bocca

MASTICATORE

Apparecchio nuovo, elegantissimo pratico e di indiscutibile utilità. Si tratta di una macchinetta (tasabile) atta a triturare qualsiasi cibo da adoperarsi nel proprio piatto e con la massima facilità. È destinata ad essere compresa negli utensili da tavola e si comprende che sarà molto apprezzata e ricercata da tutti coloro che, o per vecchiaia, o per altra ragione difettano di denti. È molto comoda, e nel poco volume si può portarla in viaggio in un piccolo astuccio. L'effetto è sorprendente, e l'inventore che, spinto dalla necessità, studió e si costruì per proprio uso questa macchinetta, deve oggi alla medesima se può mangiare come giovane ogni sorta di cibo. Prezzo L. 5.35, franco per posta L. 6.35.

Sfujànd un vèc' catàlog dal 1912, ai é saltè fòra sta bèla invenziàn: *il masticatore*, che in dialàtt al srèv pò al "biasadâur". Che pò l é cla machinatta che la nòna l'adruvèva par mašnèr la chèren par fèr dâu bistichénni (che adès àl s ciàmén "sguézzri", ch'a li catàn stramèz ai "anbûrgher") o magàra par fèr di *passatelli*... Tóttà ròba tanndra par fèr in mòd che al nòn al psèss biasèri sänza dificolte'...

Al m é pie só al *slògan*, ch'l é pò la traduziàn in itagliàn d un'espresziàn laténna: "*Prima digestio fit in ore!*"

F. C.

Sbarluciànd sta vèci pàgin

Un nòz stranpalè

Al curèt dla paròchia ed Santa Cristina in Predalè, qualla che adès l'é un cinematògrof, l à lasè scrètt int i sù regèsster la fazannda nuzièl che adès a v cuntarò.

Dânc a: ai 20 ed febrèr dal 1664 al frè agustignàn Franzàssc Bruner, caplàn militèr, al celebré al spusalèzzi stra un tèl Michel Linden e una zèrta Margarètta Cravat, tótt e dû suldè dal Regimänt di Oddi, ch'l'èra ed faziàn a Bulaggna.

Al curèt, dâpp avoir dè comunicaziàn al Vichèri, al pruздé a spieghèr al mstîr dla spâusa: "*Haec est illa mulier hungarica, quae tribus annis in habitu virili inter milites miles generosus, audax et fortis, semper incognita, semper casta immo virgo fuit reperta*".

Insâmma: sta dònna l'avèva tótt la dezišiàn ed fèr al suldè fté da òmen, mo dâpp a socuànt ân la s'èra adè che i sù cunpàgn i cminzipièven a mustrèr tròp intarès pr al sò còrp: "*eius stomachum, sed mamillas vellent inspicere*" e ala fén i dscruvénn ch'l'èra una dònna. Pr evitèr di problèma, la ciapè al tròt dal can, mo i la guantènn quèsi sóbbit e i la cundanènn a una panna alzîra.

Sicómm che la n s fidèva brîsa di sù cumilitón, ví ch'la scapé un'ètra vòlta, brîsa da par lí mo "*cum dicto Michaelae fugam arripuit*", mo stavòlta i quí i andènn anc pîz parché i dû i fónn insegué dai suldè e lí, int al tentatîv ed difänndres con la spèda, la vanzé fré ala tèsta. Una vòlta ciapè, pr i dû fugitîv la fó inevitabil la cundâna a môrt. La maténna dâpp, in st mänter che i i purtèven al suplèzzi, la Margarètta la cunfidé al cunfsâur d èser una dònna e alâura al capitâni al dé l'incunbänza a socuanti dòn ed fèri una bèla vîsita particularegè, fagànd pò un rapòrt al colonèl *Marchese degli Oddi*. Quasst al lasè lébbra la dònna e lí la fé sóbbit una sópplica pr utgnîr anc la libartè dal sò cunpàgn. Fra la comozziàn generèl, anca ló al fó grazie e insâmma ala libartè ai véns anc al cunséi ed psair spusères: "*et consortes fortunae et vitae sponsosque fieri consensit*". Sta stòria quèsi incredèbbil la fó cuntè da Giuseppe Mondani ala pàgina 345 dla *Strenna Storica Bolognese* n. 11, dal 1961.

F. C.

La "prîta stariànna" ed San Rafèl

Mariàn al "prît stariàn" al stèva ed cà pròpi in vatta a Mânt Chèlùv: guardànd dala fnèstra dla cusénna al vdèva la vâl dal Sèvna, se invèzi l'avrèva qualla dla stanza da lét, al vdèva àl culén dala pèrt dla Žânna. L'èra un umâz sänper sèri, con la caparèla e un caplâz naigher in cò, ch'l'èra cgnusó da San Rafèl fén a Pianòr còmm al miâur stariàn dla zòna e an i èra fazannda ch'an fòss brîsa bân d arsòlver. Ai dèva ed tótt i tâi: al preparèva di bevrón afadè, al fèva arturnèr al lât al dòn ed pèrt, al sgnèva i mèl, al cavèva l'instariari e adiritûra l'inpunèva àl man (mitànd àl dâu man in vatta ala zòna malè, al trašmitèva una sensaziàn ed calâur ch'l'arsanèva àl malatî). L'amstîr al l'avèva inparè in cà da sò mèder, che par di ân l'èra stè la prîta stariànna ed San Lâzer.

Quand la taché a dvintèr vècia, insgnandi tótt i segrèt dla professziàn, la i spieghé anc che inpâr àl man l'èra una virtó ed famajja tóttà da dscrüver, bisugnèva stèr lé con la tèsta, inpgnères e insésster fén a utgnîr di risultè: ai vòls dal tänp, mo con dla gran custanza, ai riusè.

In cà ai èra sänper un vâ e vén ed zänt pr arsòlver i quí pió difarènt. Par la pió àli èren parpâi asèrbi ch'al dmandèven di bevrón afadè da fèr bävver ai sù filarén. Int la vedrénna con in mãsstra tótt i butiglién culurè ch'i sarvèven par guarîr àl malatî, ai èra anc una butéggia râssa: l'èra qualla pr i mèl d amâur, ch'l'andèva ví de pió e ch'la custèva manc, ai la tirèva quèsi drî.

Mariàn al savèva che fèr un bân prèzi al vlèva dîr fèrs di cliènt par l'avgnîr, acsé, pr al gran cunsómm, l'èra sänper inpgnè a cójjer un'èrba ch'la carsèva solamänt asvén al Pagliòt in fännd a Sèvna. Quand ai èra di cliènt ch'i n psèven brîsa môvres, l'èra ublighè a andèr a cà di malè con la mòlla ch'la stèva sänper int la stâla.

Un dé ai véns una fangiatta a dîri che la Durénna ed Pian d Mèšna l'avèva biságn ed ló. Dimónndi ân prèmma, l'èra stè insâmma ala Durénna par trî o quâter mîs e pò i avèven taragagnè e i n s'èren mâi pió vést. Al slighé sóbbit la mòlla e al parté dnanz a cla fangiatta. Arivè a cà dla Durénna, al véns purtè int cla stanzia da lét che ló l'avèva bèle vést e al truvé un'ètra dò-

na. Cla puvratta l'èra méssa mèl: pèl e òs, dù ùc' inspirté, a se vdéva ch'l'èra ala fén. Sebän ch'la fòss dsfàta, l'avé la fòrza ed dmandèri:

- *Cum stèt Mariàn?*

Ló, con al lòzzel ai ùc' ai arspàus:

- *Mé a stâg bän, grâzie. Psèvet brîsa ciamèrum prémma?*

- *A n t vléva brîsa dèr incòmed.*

- *Chi éla cla ragazòla ch'la m é vgnó a ciamèr?*

La Duréina la i mité un pô a arspånnder, pò con i ùc' asrè la gé:

- *Mariàn, a n t l'ò mâi détt, mo la Mänta l'é tô fiòla!*

Ai casché al mänd adòs, ai giréva la tèsta e int l'istàss tänp al sintéva äi canpèn a sunèr int äli uracc'. A pinsèri bän, al suspèt al l'avéva avó sóbbit, parché apanna vésssta, cla fazatta scantè al l'avéva méss in squalla. Par trî mîs al s' mité ed banda dal lét, in vatta a una scràna e ala fén ai sré i ùc', prumitandi ed tór sîg la Mänta. I turnènn insämm a Mänt Chèluev e la Mänta, ch'al le ciaméva zío, la véns presentè cme sò anvàuda. Tótti äi vòlt ch'ai arivéva un cliänt, lî l'èra lé vsén par stèr da sénter e vädder quall ch'al fèva. Quand in ànnda ai èra di quí delichèt, l'avéva l'óssta ed stèr da sénter drî dal óss: an i scapéva gnént, la savéva sänpr incòsa, pîz d un prît! Al "zío" l'èra pròpi cuntänt ed lî e ai dmandé s'la vléva andèr ed lóng con la tradiziän dla famajja. La Mänta, sänza pinsèri un secännd, la i arspundé ed sé e, da cal dé, la taché a studièr da prîta stariänna. L'andéva con ló drî a Sèvna par zarchèr äli èrub pr i bevrón afadé, la fé pràtica d incòsa, l'inparé a sgnèr e tótti cäl bagianè par cavèr l'instariär, mo sàuratótt la s inpgné pr inparèr a inpånner äi man. La dscuèrs che ala maténna, a mänt frassca, l'èra bôna d utgnîr di risultèt miûr e acsé, par prôva, la guaré da un znèster l'Utèvia, la dóna ch'la vgnéva a tgnîr drî al ört. Mariàn al ridéva sätta ai bâfi e l'avéva i ùc' ch'i slusèven dala sudisfaziän, ai paréva ed vädder al sò adestramänt ed s-santa àn prémma. Con al tänp la dvinté la prîta ed San Rafèl e dal 1938 l'andé anc sàura i giurnî, quand la fó dnunziè da un cliänt pr una quistiän d instariär, mo al gióddiz dal tribunèl al l'arcgnús inuzänta.

Renzo Bovoli

Äl nûs, al *nocino* e i ghèrr

Tótt quí che prémma o dâpp i én vgnó int l'Arena del Navile, i aràn véssst ed sicûr chi nûs ch'i fan da curnîs al nòster prè. Chi älber che lé i vénnen dala Calábria e i an zîrca una trintèina d àn e quand l'é la sò stasàn, i fan däl nûs bunéssimi che al nòster amîg Max l'adrôva par fèr un *nocino* suprafén. Mo ai é anc di èter avintûr ch'ai piès äi nûs dal Pânt dla Biännda: i ghèrr!

D estèd, dâpp finé i nûster spetàcol, a s mitän a sèder par fèr i cumént ala sîra apanna terminè, magàra con un scalfàtt ed vén in man e una carsinténna avanzè o un piät ed pulänt. Ècco, in cal mumänt che lé ai tâca al via-vài di ghèrr, ch' i vénnen fòra da sätta al quèrt dla vècia cà dal Sustäggn di Gräs, i còrren sàura i fil dla lûs ch'i pâsen stramèz ai râm di älber, adruvând la cô còmm s'la fòss un timän, e i van a fèr una spanzè ed nûs, fagandi di busanén tónnd ch'i pèren fât col cunpàs. Acsé tótti äi sîr! E sicómm che là só pr ària di sbafadûr ai n é pió d ón, int al silänzi dla nòt l'é tóttta una gran biasarî e un lasèr crudèr par tèra (e in tèsta ala zänt...) di pîz ed nûs mo anc di bî cagarlén, parché la digestiän di ghèrr l'é piotòst ràpida...

F. C.

Foto Claudio Girardi

La siänza di nûster vîc'

Zócca - zucca, pianta annua di molte varietà, di cui la piú comune è la *Cucurbita melo-pepo*, volgarmente zucca turca o turbante, assai grossa e di colore giallo, coltivata generalmente

fra il grano turco per i semi, che disseccati e leggermente salati si dicono *brustulén*.

2. **zócca dal còl stòrt** (*Cucurbita macrocarpa*), zucca dal collo torto.

3. **zócca dal pelgrén** (*Lagenaria vulgaris*), zucca del pellegrino, zucca da vino, zucca da mostarda.

4. **zócca maréina** (*Cucurbita maxima*), zucca marina, officinale e commestibile.

5. **zócca màta** (*Bryonia dioica*), vite o zucca selvatica, comune nelle siepi e ne' bosc, pianta che produce de' frutti rossi, medicinale, **velenosa**.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biännda

Nómmer 141 dal 2015

Diretâur iresponsâbil e limusnîr:

Fausto Carpan

Dséggñ uriginèl:

Lupämmbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén d Sèra**

Strulgân eletrònica: **Âmos Lèli**

Abunamént par pòsta: almànc 20 € al àn.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto@pontedellabionda.org

Tótt i scrètt in dóvv an i é brîsa indichè l'autâur i én ed Fausto Carpani.

Al dizionèri ed riferimänt par cäl paròl ch'äli én difèzzili da capîr l'é quasst:

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÄN

ITAGLIÄN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.marcopoli.it

**- Carpani e i sù amîg -
Calendario appuntamenti**

NOVEMBRE	
Mercoledì 4, ore 9.....	Dai microfoni di Radio Sanluchino (100.4 - 104.7 mhz): Fausto Carpani e Gigén Lîvra ospiti nel programma "Il ricciolone" condotto da Marco Visita.
Domenica 8, ore 20,30.....	Al Teatro Comunale "Laura Betti" di Casalecchio di Reno: " Bologna fra '800 e '900 nelle canzoni dialettali di Carlo Musi e altri autori" con Fausto Carpani e Alessandro Ventura al pianoforte e con la partecipazione di Roberta Nanni.
Mercoledì 18, ore 9.....	Dai microfoni di Radio Sanluchino (100.4 - 104.7 mhz): Fausto Carpani e Gigén Lîvra ospiti nel programma "Il ricciolone" condotto da Marco Visita.
Domenica 22 ore 16.....	Al Centro Civico Borgatti (via M. Polo 51): concerto di Fausto Carpani con il Gruppo Emiliano.
Giovedì 26, ore 16,30.....	Nella sede della Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): intrattenimento dialettale con la partecipazione di poeti e prosatori contemporanei, con Fausto Carpani. Conduce Mirella Musiani.
DICEMBRE	
Mercoledì 2, ore 9.....	Dai microfoni di Radio Sanluchino (100.4 - 104.7 mhz): Fausto Carpani e Gigén Lîvra ospiti nel programma "Il ricciolone" condotto da Marco Visita.
Venerdì 4, ore 17.....	Presso la Biblioteca del Quartiere Navile (via Gorki, Corticella): "Reminiscenze vespasiane" (il <i>recessus</i> nel panorama bolognese), atmosfere, immagini dal passato e letteratura sui (quasi) scomparsi "monumenti evaquatorii" cittadini. A cura di Ivo Passarini e Stefano Gardini con la partecipazione di Fausto Carpani.
Lunedì 7, ore 17,30.....	Nella sede dell'Ass. Culturale Dialettale "l Archiginèsi" (presso il Centro Sociale Croce Coperta, via Papini 28): intrattenimento dialettale a cura di Fausto Carpani e Luigi Lepri.
Mercoledì 16, ore 9.....	Dai microfoni di Radio Sanluchino (100.4 - 104.7 mhz): Fausto Carpani e Gigén Lîvra ospiti nel programma "Il ricciolone" condotto da Marco Visita.
Giovedì 17, ore 16,30.....	Nella sede della Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): intrattenimento dialettale con la partecipazione di poeti e prosatori contemporanei, con Fausto Carpani. Conduce Mirella Musiani.